

मुक्ताप्रुक्ति (मु° + प्रु°) f. *Perlenmuschel* PANĀAR. 1,7,49 (°मुक्ति gedr.).
— Vgl. मौक्तिकप्रुक्ति.

1. मुक्तासन (मुक्त + 1. घ्रा°) n. die Art und Weise, wie die Erlösten sitzen; = सिद्धासन Verz. d. Oxf. H. 234, a, 22.

2. मुक्तासन (wie eben) adj. f. घ्रा den Sitz verlassen habend, vom Sitze aufgestanden oder aufstehend ÇĀK. 63,16. प्रयत्न° RAGH. 3,14.

मुक्तासेन (मु° + सेना) m. N. pr. eines Fürsten der Vidjādhara KATHĀS. 42,198. 218.

मुक्तास्फोट (मु° + स्फोट) m. *Perlenmuschel* AK. 1,2,3,23. TRIK. 3,3,186. H. 1204. HALĀJ. 3,42. f. घ्रा dass. RĀGĀN. im ÇĀKDR.

मुक्तास्र (मु° + स्र) f. *Perlenschnur* H. 638.

मुक्ताहार (मु° + हार) m. dass. MBH. 3,11091. R. GORR. 2,8,54 (9,47 SCHL.). 12,33. KATHĀS. 22,76. AÇOKĀVAD. 29. °लता dass. Spr. 2207.

मुक्ति (von 1. मुच् act. und pass.) f. 1) = मोचन, मोक्षणा, विमर्ग H. an. 2,187. MED. t. 44. HALĀJ. 5,49. Befreiung ÇĀT. BR. 14,6,4,5. KATHĀS. 28,171. 72,57. शेषाणां मन्त्रिणां सैन्यं प्राप मुक्तिं संकटात् RĀGĀ-TAR. 6,352. PANĀAT. 106,1. 110,1. वयं तन्मुक्तये प्रवृत्ताः PRAB. 14,6. Spr. 191, v. l. मातुर्दासत्वमुक्तिं कद्रुमयाचत Befreiung aus der Knechtschaft KATHĀS. 22,185. शाप° vom Fluch 34,139. Befreiung so v. a. Erlösung von den weltlichen Banden, Seligkeit AK. 1,1,4,15. H. 75. H. an. MED. HALĀJ. 1,124. COLEBR. Misc. Ess. I,121. 369. 376. 401. Spr. 2279. 4608. 4724.

तदा मुक्तिर्यदा चित्तं न वाञ्छति न शोचति । न मुञ्चति न गृह्णाति न वृष्यति न शोचति ॥ ASHṬĀV. 8,2. KATHĀS. 72,317. WEBER, RĀMAT. UP. 345.

Z. d. d. m. G. 14,376,7. PRAB. 80,7. Verz. d. Oxf. H. 57, b, 27. डीवन्मुक्ति COLEBR. Misc. Ess. I, 376. — 2) das Abwerfen, Aufgeben: देह° KATHĀS. 3,140. 72,90. संसर्गमुक्तिः खले Spr. 2773. das Abtragen (einer Schuld): ऋण° TRIK. 2,9,2 (vgl. ऋणस्य मोक्षारः SUÇR. 1,317,17). — 3) das Lösen, Ablösen so v. a. Abschliessen, Werfen, Schleudern: बाण° H. 780. HALĀJ. 2,315. ङल° HARIV. 8433. — 4) N. pr. eines göttlichen Wesens, der Gattin Satja's, Verz. d. Oxf. H. 23, b, 6.

मुक्तिका (von मुक्ति) f. N. einer Upanishad Ind. St. 3,324. fg.

मुक्तिनेत्र (मु° + नेत्र) n. 1) ein Ort, an dem man zur Seligkeit gelangt: तत्र पृथिव्यां परमं मुक्तिनेत्रं वाराणसी नाम नगरी PRAB. 19,7. — 2) N. pr. eines best. heiligen Ortes Verz. d. Oxf. H. 149, a, 40. Verz. d. B. H. 144, 10. °माहात्म्य MACK. Coll. I, 80.

मुक्तिग्रन्थ (मु° + ग्रन्थ) m. ein Buch, das die Seligkeit zu erlangen lehrt: °संचय TRĒOBINDUP. in Ind. St. 2,64.

मुक्तिचिन्तामणिमाहात्म्य (मु° - चि° - मा°) m. Titel einer Schrift MACK. Coll. I, 81.

मुक्तिपति (मु° + प°) m. Herr der Seligkeit BUĀG. P. 4,9,29.

मुक्तिपुर (मु° + पुर) n. N. pr. eines Dvīpa KATHĀS. 31,120. 124. 129.

मुक्तिमण्डप (मु° + मण्ड) m. N. pr. eines Tempels Verz. d. Oxf. H. 72, a, 13.

मुक्तिमती (f. von मुक्तिमत् und dieses von मुक्ति) f. N. pr. eines Flusses MBH. 6,342 (VP. 184). मुक्तिमतो ed. Bomb. प्रुक्तिमती MATSJA-P.

मुक्तिमुक्त (मु° + मुक्त) m. Weithrauch RATNAM. 42.

मुक्तिवाद (मु° + वाद्) m. Titel einer Schrift HALL 49. °विचार m. desgl. Verz. d. Oxf. H. 243, b, No. 603.

मुक्तिसेन (मु° + सेना) m. N. pr. eines Mannes WASSILJEV 268.

V. Theil.

मुक्तेश्चर (मुक्त + ई°) n. N. pr. eines Liṅga Verz. d. Oxf. H. 77, b, 22. 36.

मुक्तीजा f. Schlinge, Netz NIR. 5,19. RV. 1,123,2.

मुख UNĀDIS. 5,20. ÇĀNT. 1,6. m. (dieses nicht zu belegen) und n. gaṇa अर्धर्चादि zu P. 2,4,31. n. AK. 3,6,3,22. Am Ende eines adj. comp. f. घ्रा und ई, in gewissen Fällen aber nur घ्रा P. 4,1,54. 58. Vop. 4,17.

Accent eines auf मुख ausgehenden adj. comp. P. 6,2,167. fgg. 177, VĀRT. in der ed. Calc. 1) Mund, Maul, Rachen AK. 2,6,3,40. H. 372. an. 2,24. MED. kh. 3. HALĀJ. 2,363. सूरभि नो मुखो कारत् RV. 4,39,6. 6,75,15. 8,43,10. अर्पि नक्षत् मुखम् AV. 6,30,1. VS. 23,23. AIR. BR. 1,25. 2,15. RV. PRĀT. 14,2. VS. PRĀT. 1,74. AV. PRĀT. 1,18. P. 1,1,8. M. 1,31. 37. 92. 2,60. MBH. 3,2838. 2944. RĀT. 1,3. Spr. 2212. VARĀH. BRH. S. 106,5 = BRH. 28,8. इत्याविद्य प्रतीहारमुखेन VID. 8. द्रुतमुखैः — अयाचत KATHĀS. 56,84. 257. PANĀAT. 46,22. द्रुतमुखा हि राजानः सर्व एव 161,20. VET. in LA. (II) 21,5. मुखस्य शोधनम् Verz. d. Oxf. H. 102, a, 31.

परिजात Verz. d. B. H. No. 983. मुखनासिकम् AV. PRĀT. 1,27. मांस° adj. Fleisch im Munde habend KAUC. 93. अग्निमुखा देवाः Agni zum Munde habend ÇĀT. BR. 7,1,3,4. सिंहेस्य Spr. 470. मृगस्य ÇĀK. 7. अश्वस्य PANĀAT. 258,16. फणिनः Spr. 2210. मत्स्यस्य SŪRJAS. 6,15. ऋत्वि° VARĀH. BRH. S. 40,7. शिलीमुखमुखोद्गतैः — कंकतैः PANĀAR. 3,5,2. मृत्योर्विवृतं मुखम् VID. 236. ऊतवद्° MEGH. 44. धूमः श्याममुखः KATHĀS. 39,31. घन° Spr. 4992. चतुर्द्वारमुखी (अयोध्या) RAGH. 15,60. एकानविंशति° adj. MĀND. UP. 3. — 2) Gesicht, Schnauze eines Thieres ÇĀKĀH. GRHJ. 1,12,5. ĀÇV. GRHJ. 3,6,7. 4,7,22. M. 2,192. MBH. 1,7703. fg. 3,1778. 2197. DAÇ. 2,66. SUÇR. 1,126,6. MEGH. 25. 27. 49. 82. 104. RĀT. 1,9. Spr. 423. मुखचन्द्र 863. 990. 2208. fg. 2211. उपानमुखभङ्ग 4002. VARĀH. BRH. S. 53,51. 58,4. 68,55. VET. in LA. (II) 4,13. 7,21. मुखगतं षमशु HALĀJ. 2,369. °धावन BHĀVAPR. im ÇĀKDR. अग्रप्रकारमुखानुग (किङ्क) M. 8,239. JĀGĀN. 1,207. VARĀH. BRH. 66,1. H. 1236. HALĀJ. 5,46. मृगपत्तिणाम् SUÇR. 1,24,2. Am Ende eines adj. comp.; das vorangehende Wort a) ein attributives adj.: नियमताममुखी ÇĀK. 180. आपाएडु° KATHĀS. 9,45. रूधिरामुत° PANĀAT. 238,23. परिवृत्तार्ध° VIKR. 17. प्रसन्न° VARĀH. BRH. S. 58,32. कमलोद्दरयुति° 48. 104,39. 105,10. — b) das, womit das Gesicht verglichen wird: सकलेन्दुमुखी VIKR. 28. R. 3,58,4. ÇĀUT. 23. अन्न°, अश्व°, गो°, प्रकरी° das Gesicht eines Bockes u. s. w. habend R. 5,17,31. VARĀH. BRH. S. 61,15. BRH. 27,2. — c) das, was sich auf dem Gesichte zeigt: अशु° (s. auch bes.) R. 5,26,19. वाष्प° 4,61,2. क्रोध° Spr. 4144. भृकुटी° SUND. 4,14. ध्रुकुटी° KATHĀS. 24,87; vgl. ध्रुकुटीमुख n. ein Gesicht mit verzogenen Brauen R. 4,33,40. — d) das, wohin das Gesicht gerichtet ist: भगवन्मुखी MBH. 7,2084. HARIV. 3917. अवनो° R. 4,37,2. उभयतो° JĀGĀN. 1,206. पितृदिशुख 3,3. SŪRJAS. 6,20. 22. 10,8. 10. VARĀH. BRH. S. 89,4. fg. यथामुख° richtend das Gesicht wohin es ihm bequem ist M. 4,51. अधोमुखमुखी = अधोमुखी R. 5,26,20. 6,7,12. सर्वमुखत्व ÇĀKĀ. zu BRH. ĀR. UP. S. 20. Auf diesen Gebrauch des Wortes in adj. comp., die auch mit leblosen Gegenständen, wo also an kein Gesicht mehr gedacht wird, verbunden werden, ist zurückzuführen die Bedeutung — 3) Richtung: आशा° = दिशुख (s. d.) Himmelsrichtung MRĀKĀH. 85,2. अक्षमुखम् nach innen SŪRJAS. 10,12. अयकप्यत्ते स्वदिशुखम् 2,2. प्राशुखं कर्षति प्ररुम् 4. प्राशुखं यासि यद्रुः 5.